

Legeerklæringer til bruk for barnevernet

Mange leger kan oppleve å motta en forespørsel fra barnevernet om å utstede en attest eller å utlevere hele eller deler av en pasientjournal. Derfor er det viktig å kjenne til hovedprinsippene for når utlevering av opplysninger kan finne sted, og hvilken form avgivelse av opplysninger bør ha.

Utgangspunktet etter helsepersonelloven § 21 er at legen har taushetsplikt om alle helse- og personopplysninger om den enkelte pasient (1). Taushetsplikten står sterkt i norsk helserett, og unntak fra taushetsplikten krever hjemmel i eller i medhold av lov. I barnevernloven § 6-4 (2) og i helsepersonelloven § 33 (3) er det bestemmelser som gjør unntak fra taushetsplikten der hensynet til å avdekke forhold i hjemmet som kan skade barnet, veier tyngre enn hensynet til å bevare taushet om personlige forhold.

Bestemmelsene i barnevernloven § 6-4 (2) og helsepersonelloven § 33 (3) innebærer at leger i visse situasjoner har opplysningsplikt, en plikt til å gi opplysninger til barneverntjenesten uten hinder av taushetsplikten. Videre må legen gi barneverntjenesten nødvendige opplysninger om barnet når dette pålegges av barnevernet i en sak. Opplysningsplikten kan i mange tilfeller oppfylles ved å ha muntlig kontakt med barnevernet, eventuelt ved bekymringsmelding. Avgivelse av erklæringer er særlig aktuelt i de tilfellene der legen blir pålagt å bistå barnevernet i en konkret sak.

De tilfellene hvor legen plikter å gi opplysninger til barneverntjenesten, er, etter barnevernloven og helsepersonelloven, når det er: «grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, jf. lov om barneverntjenester § 4-10, § 4-11 og § 4-12. Det samme gjelder når et barn har vist vedvarende og alvorlige adferdsvansker, jf. nevnte lov § 4-24» (4).

For at legen kan pålegges å gi informasjon må det foreligge et vedtak fra de organene innen barneverntjenesten som har myndighet til å fatte slike vedtak. Når legen pålegges å gi informasjon, er barneverntjenesten allerede involvert i saken, og legens oppgave er da å gi supplerende informasjon. Det er kun relevant å gi opplysninger som belyser det saken dreier seg om.

De omsorgspersonene som blir vurdert i forhold til barnet i barnevernssaken, vil normalt ha krav på innsyn i den informasjonen legen gir barnevernet. Der hvor legen er behandler også for omsorgspersonen og/eller barnet trenger videre behandling og medisinsk oppfølging som følge av saken, vil det være en krevende balansegang for

legen å opplyse saken i henhold til lovforpliktelsene samtidig som fremtidige behandlerrelasjoner forsøkes ivarettatt.

Utforming av erklæringer

Helseopplysninger skal – i barnevernssaker som i alle andre saker hvor det gjelder unntak fra taushetsplikten – i størst mulig grad dokumenteres gjennom utstedelse av attester og erklæringer. Legen bør ikke utlevere hele eller deler av pasientjournalen i andre

«Opplysningsplikten kan i mange tilfeller oppfylles ved å ha muntlig kontakt med barnevernet»

tilfeller enn der dette er helt nødvendig for å oppfylle de vilkårene som angis for å gjøre unntak fra taushetsplikten. Kravet til nødvendighet må praktiseres strengt, og legen må selv vurdere hva som er utenforliggende.

Pålegget om informasjon kommer ofte i form av en bestilling fra barneverntjenesten, med en del konkrete spørsmål som legen skal svare på. Legen vil da gjennom sin erklæring gjerne kommentere de spørsmålene som er stilt, og eventuelt supplere med annen informasjon som er nødvendig og relevant for å belyse saken.

Det er viktig å være oppmerksom på at det gjelder generelle krav til legeerklæringer som også kommer til anvendelse i saker for barnevernet. Helsepersonelloven § 15 gir en generell regel med krav til attester, erklæringer o.l. (5). Viktige prinsipper er blant annet at utsteder skal være «varsom, nøyaktig og objektiv», og at en erklæring skal være «korrekt og bare inneholde opplysninger som er nødvendige for formålet». Det er også gitt en egen forskrift (forskrift om krav til helsepersonells attester, erklæringer o.l.) som utdypet de kravene som stilles i helsepersonelloven § 15 (6). Legeforeningens etiske regler for leger har også et eget kapittel med bestemmelser for utstedelse av attester og legeerklæringer.

Honorering

Legeforeningen får mange spørsmål om honorering når legen gir opplysninger til barneverntjenesten. Det har vært en del eksempler på at leger har fått avvist krav om honorering for sitt arbeid med erklæringer til barneverntjenesten.

I 2008 ba Legeforeningen Barne- og likestillingsdepartementet om å presisere hvilke regler som gjelder overfor landets kommuner. Barne- og likestillingsdepartementet presiserte at en privatpraktiserende lege «må kunne kreve betaling blant annet for informasjon til barneverntjenesten som tar utgangspunkt i journalopplysninger, men som det forutsettes at legen bearbeider gjennom rapporter eller veiledning». Departementet sa videre at «det må være opp til legen selv å avgjøre om opplysningene barnevernet ber om forutsetter slik bearbeiding at vedkommende kan ta seg betalt».

Etter dette kan altså legen kreve betaling hvis opplysningene må bearbeides før utsending. Det er legen selv som skal vurdere om bearbeiding er nødvendig. Departementet presiserte også i sitt brev at det er enighet med Legeforeningen om å bruke salærforskriftens generelle timesats dersom opplysninger til barnevernet krever bearbeiding fra legens side. Salærforskriftens timesats er med virkning fra 1. januar 2016 kr 995.

Elisabeth Huitfeldt

Avdeling for jus og arbeidsliv
Legeforeningen

Litteratur

- LOV-1999-07-02-64. Lov om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven), kapittel 5. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-64#KAPITTEL_5 (25.5.2016).
- LOV-1992-07-17-100. Lov om barneverntjenester (barnevernloven), kapittel 7. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100#KAPITTEL_7 (25.5.2016).
- LOV-1999-07-02-64. Lov om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven), kapittel 6. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-64#KAPITTEL_6 (25.5.2016).
- LOV-1992-07-17-100. Lov om barneverntjenester (barnevernloven), kapittel 4. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100#KAPITTEL_4 (25.5.2016).
- LOV-1999-07-02-64. Lov om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven), kapittel 2. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-64#KAPITTEL_2 (25.5.2016).
- FOR-2008-12-18-1486. Forskrift om krav til helsepersonells attester, erklæringer o.l. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2008-12-18-1486> (25.5.2016).